

УДК 373.2.016:51-028.31]:793.3
DOI: 10.36550/2415-7988-2020-1-189-115-120

ГРИШКО Ольга Іванівна –
доцент кафедри дошкільної освіти

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-9149-3992>
e-mail: missoliva20@gmail.com

ВІЛЬХОВА Оксана Григорівна –
асистент кафедри дошкільної освіти

Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
ORCID:<https://orcid.org/0000-0002-9152-2511>
e-mail: oksana.vilhovadinec@gmail.com

РОЗВИТОК ПІЗНАВАЛЬНОГО ІНТЕРЕСУ ДОШКІЛЬНИКІВ ЗАСОБАМИ ХОРЕОГРАФІЇ У ПРОЦЕСІ ФОРМУВАННЯ ЕЛЕМЕНТАРНИХ МАТЕМАТИЧНИХ УЯВЛЕНЬ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. В умовах гуманізації та демократизації освітнього простору особливої актуальності набувають питання всебічно розвиненої особистості дитини дошкільного віку, розвитку її творчого потенціалу, національної самосвідомості, самостійності та формування навичок взаємодії з іншими людьми. Зважаючи на складність цієї проблеми, глибину взаємопов'язаних цілей і принципів виховного процесу, наше суспільство нагально потребує фахівців спеціальності «Дошкільна освіта», які повинні не лише

визначати завдання діяльності та пропонувати ефективні рішення, знати закономірності ефективної комунікації з батьками, а мають предметно усвідомлювати самоцінність і унікальність дошкільного періоду дитинства, розробляти індивідуальну програму виховання і розвитку дитини.

Розвиток теорії і практики дошкільної освіти в Україні дає можливість стверджувати, що сьогодні відбувається удосконалення форм, методів і прийомів виховання дітей у ЗДО, що певною мірою впливає і на політику держави в цій сфері. На перший план виходить проблема якості

підготовки вихователів, саме від них залежить формування дитячого контингенту для вчителів Нової української школи. Сьогодні вміння створювати якісне предметно-розвивальне освітнє середовище, використовуючи можливості сучасних інформаційно-комунікаційних та мультимедійних технологій – головне завдання сучасного вихователя ЗДО. Нині як ніколи спостерігається потреба у цілеспрямованому розвитку логічних прийомів мислення дошкільників, що забезпечується, передусім, в процесі формування елементарних математичних уявлень. Математика має величезні можливості для розвитку мислення вихованців. Відомо, що у дошкільному віці в дітей закладаються основи знань про число, множину, лічбу, геометричні фігури, орієнтування в просторі і часі, вимірювання тощо. Основне місце в цьому процесі належить розвитку пізнавального інтересу дошкільників, що дозволить їм в майбутньому ефективно опанувати математичну науку, успішно скласти державну підсумкову атестацію та зовнішнє незалежне оцінювання, отримати якісні професійні знання і вміння та зайняти достойне місце в суспільстві.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема розвитку логіко-математичних здібностей дітей дошкільного віку, формування їхнього пізнавального інтересу до вивчення математики присвячують свої науково-методичні розвідки багато сучасних науковців та педагогів-практиків. Так, О. Коваленко [3] розглядає індивідуальний підхід до формування логіко-математичної компетентності дошкільників, характеризує особливості створення умов для розвитку кожної конкретної дитини, як неповторної, унікальної, своєрідної особистості. Надає необхідні рекомендації для вихователів, щоб у кожної дитини сформувалася сенсорно-пізнавальна та математична компетенція, аналізує гендерні особливості як чинники успішності вихованців. О. Брежнева [1] та Л. Смоляр [7] звертають увагу на необхідність використання ігрової діяльності в процесі формування елементарних математичних уявлень дошкільників, інтегрованих розваг, веселих математичних конкурсів. Розкривають особливості розважального потенціалу математичних ігор, максимально діючи при цьому на чуттєво-емоційну зону дитини, а також на зону пам'яті й уваги. Акцентують увагу на

винятковій ролі батьків під час навчальної діяльності дітей, що є запорукою успіху учасників освітнього процесу як спільноти однодумців.

Педагоги-практики Н. Василюгло [2], О. Харченко [8] діляться із сучасними вихователями ЗДО своїми методичними розробками інтегрованих занять логіко-математичного спрямування, майстер-класів для педагогів тощо.

Особливості хореографічної роботи з дітьми дошкільного віку розглядає у своїх наукових розвідках сучасна дослідниця А. Шевчук. Вона обґрунтовує термін «дитяча хореографія», аналізує систему поетапного формування танцювальних навичок. О. Мартиненко [5] з'ясовує роль українських народних ігор у хореографічній інтерпретації, описує власний досвід роботи з дошкільниками.

Серед зарубіжних дослідників варто згадати німецького педагога К. Орфа [6], який пропонує досить цікаву інтеграцію в процесі музичного розвитку вихованців, формування їхнього творчого начала.

Мета статті – дослідити розвиток пізнавального інтересу дошкільників засобами хореографії у процесі формування елементарних математичних уявлень.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сьогодні, у часи реформування початкової школи, спільнота вихователів ЗДО загострює свою увагу на такій позиції: для того, щоб сформувати у дошкільників цілісну картину світу і здатність застосовувати отримані знання у типових, а також нетипових ситуаціях, потрібно сучасну дошкільну освіту спрямувати не на опанування дітьми окремих знань із різних галузей, а на їх інтеграцію. О. Коваленко зазначає, що в центрі уваги педагогів повинна бути зростаюча особистість, її нахили, інтереси і потреби. Навчання при цьому слід розуміти не як трансляцію інформації, а як активізацію і стимуляцію вільного процесу засвоєння знань. Тому акцент потрібно робити на діяльнісні методи навчання, наповнюючи ними інтегровані заняття [3, с. 45].

У Базовому компоненті дошкільної освіти України логіко-математичному розвитку дитини відведено особливе місце. Якщо раніше переважала орієнтація на опанування відповідних знань, умінь і навичок з математики, то тепер вони розглядаються як засоби розвитку особистості, які спонукають її до міркувань, висловлення своєї думки, проявляти активність мислення. Іноді вихованці не

готові застосовувати набуті знання на практиці, не можуть достеменно обґрунтувати власні твердження, відповідають на поставлені питання однобічно, їхні судження незавершені, докази слабкі. Сьогодні вихователям потрібно так організовувати освітній процес, щоб він стимулював пізнавально-пошукову, математичну активність дітей, розвивав уміння висловлювати припущення, з'ясовувати суперечності, формувати рішення.

М. Лещенко зауважує, що педагогічна майстерність вихователя полягає у виробленні математичного світогляду дітей і передбачає реалізацію таких напрямів:

1. Формування позитивного почуттєво-емоційного ставлення до математичних знань;

2. Цілеспрямований розвиток психологічних процесів, особливо мислення, фантазії, уяви, пам'яті, уваги;

3. Систематичне навчання класифікаційних умінь;

4. Забезпечення інтуїтивного формування математичних понять шляхом використання різних видів дослідно-експериментальної і мистецької діяльності;

5. Застосування дітьми набутих знань на практиці [4, с. 34–35].

Відомо, що гра є найбільш результативним засобом навчання дітей дошкільного віку. Математичними вважають ігри, у яких змодельовані математичні відношення та закономірності. Для розв'язання завдань у межах таких ігор необхідно спочатку проаналізувати умови, правила гри і сутність самого завдання, а також виконувати математичні дії, застосовувати методи аналізу, порівняння, робити умовиводи і на їх основі приймати рішення [1, с. 29].

Роль гри в процесі формування пізнавального інтересу дошкільників важко переоцінити. Вона має потужний розвивальний потенціал. У системі освітньої роботи з формування елементарних математичних уявлень дидактичні ігрові методи, зазвичай, мають кілька ступенів складності, що дає змогу вихователю чутливо реагувати на постійно зростаючі дитячі можливості, мотивуючи отримати інтелектуальне задоволення від виконаного завдання та стимулюючи їх пізнавальну активність [3, с. 45]. О. Коваленко констатує, що компетентність вихованців у розумовій діяльності засвідчується їх здатністю аналізувати, порівнювати, розмірковувати,

робити певні узагальнення, обчислювати, класифікувати, упорядковувати висловлювання, висувати елементарні гіпотези тощо [3, с. 47]. Механізм розуміння дитиною математичного змісту матеріалу, що опрацьовується, складається із показу дитині об'єкта вивчення, включення у процес вивчення її чуттєво-емоційної зони, потім отримана інформація надходить у зони уяви та пам'яті [1, с. 31].

На наш погляд, для розвитку пізнавального інтересу дошкільників під час вивчення елементарних математичних уявлень, на етапі включення їх чуттєво-емоційної зони, яка працює через сенсорну систему, вихователям необхідно використовувати математико-хореографічні ігри та розваги. Спираючись на обґрунтування А. Шевчук поняття «дитяча хореографія», визначимо поняття «математико-хореографічних ігор» як метод вивчення та закріплення математичних знань з використанням сукупності танцювальних рухів, що призначені для кращого засвоєння елементарних математичних уявлень, мають яскраво виражений образний зміст і музичний супровід, поєднують елементи зображальності, наслідування і творчості, створюють можливості для образної хореографічної імпровізації.

Французький вчений Б. Паскаль говорив: «Предмет математики настільки серйозний, що не слід нехтувати нагодою зробити його цікавим» [1, с. 30]. Для того, щоб з'ясувати, чи подобається дітям вивчати основи математичної науки у закладах дошкільної освіти, нами було опитано близько 20 сімей, які виховують дітей дошкільного віку. Результати опитування засвідчили, що 55% дітей, на думку батьків, відчують інтерес до поставлених завдань математичного змісту і з радістю виконують отримані доручення. Однак, 45% дошкільників частіше всього стараються уникнути подібних завдань, їхня увага розсіюється і переключється на завдання, які потребують більшої рухової активності. Тому, на наш погляд, під час логіко-математичного розвитку дітей, необхідно використовувати засоби ритміки та хореографії, які дадуть можливість ефективно організувати навчальну взаємодію, сприятимуть формуванню пізнавального інтересу.

Використання елементів хореографії у сучасному навчанні і вихованні дітей дошкільного віку стало однією з важливих ланок модернізації освітнього простору України й виступає потужним чинником

мотиваційного розвитку, самореалізації та формування життєвої позиції особистості. Сьогодні танцювальне мистецтво є надзвичайно популярним серед дітей. Як зазначає О. Мартиненко, танцювальна діяльність сприяє психічному розвитку дошкільників: розширенню кругозору, розвитку довільної уваги, пам'яті (зорової, слухової, рухової), творчої уяви, активізації пізнавальних процесів. Вона виконує завдання морально-етичного виховання [5, с. 40]. Якщо поєднати розвиток логіко-математичних умінь дошкільників з хореографічною діяльністю, то така інтеграція, на наш погляд, сприятиме не тільки формуванню відповідних мисленневих компетентностей, а і закріпленню навичок виконання простих танцювальних рухів, почуття ритму, розкриття творчого потенціалу.

Наприклад, під час засвоєння дошкільниками поняття «порядок», уміння розташовувати предмети від найвищого до найнижчого, закріплювати навички порядкової та кількісної лічби, вихователь може запропонувати дітям таке завдання: потрібно стати один за одним, від найвищого до найнижчого. Кожен з вихованців перевіряється у яку-небудь тварину (на вибір). Педагог акцентує увагу на тому, що лісові звірята дружно вивчають математику. Включається музика. Кожен вихованець повинен за допомогою танцювальних рухів показати свою тварину. Вихователь кожному допомагає. При цьому педагог нагадує, що звірята танцюють, знаходячись у певному порядку, від найвищого до найнижчого. Отже, слово «порядок» означає певну послідовність, правило. Проводиться бесіда на закріплення матеріалу, що вивчається.

Для реалізації цієї ж дидактичної мети можна порекомендувати педагогам ЗДО таке завдання: вихователь розділяє дошкільників на підгрупи. Потім під музику декілька найвищих дітей повторюють за педагогом танцювальні рухи, наприклад, жирафа. Потім декілька нижчих дошкільників повторюють рухи ведмежат, а найнижчі вихованці виконують танок каченят. При цьому педагог акцентує увагу на порядковій і кількісній лічбі. На наш погляд, помічникам вихователя цей процес доцільно відзняти на відео, яке в подальшому можна використати під час узагальнення знань та умінь дошкільників розташовувати предмети від найвищого до найнижчого. Можна запропонувати дітям його переглянути на наступному занятті, що активізуватиме їхній пізнавальний інтерес.

Також цими відеоматеріалами педагог може користуватися під час своєї роботи з батьками.

Відомо, що основними прийомами формування в дітей уявлення про геометричні фігури є розглядання, показ, обстеження дотиково-руховим способом. Ще одним досить ефективним прийомом, на наш погляд, є такий. Під час вивчення поняття «коло», доцільно вихователю поставити дітей в коло. Під музику, виконати в колі танцювальні вправи-руханки. Можна, щоб вихованці за допомогою хороводу зробили велике і маленьке коло (при цьому обов'язковий коментар вихователя щодо того математичного матеріалу, що вивчається). Аналогічно під музику за допомогою танцювальних рухів можна вишикувати дошкільників у формі трикутника, квадрата тощо. Таким чином, відбувається не тільки засвоєння дошкільниками математичних понять, а і формування кращого відчуття навколишнього простору, сприймання сутності процесу взаємодії, набуття досвіду сприйняття багатовимірності світу, музично-хореографічний вплив на психологічний стан, зняття напруги тощо.

У процесі формування понять про числа можна застосувати такі види хореографічної діяльності. Вихователь читає вірш, наприклад, про цифру «2»:

Подивіться, ось яка
Наша цифра чепурна,
Хвостик гарно підіймає,
Шию вміло вигинає.

Спочатку діти відстукують музичний ритм (дві чверті), а потім разом з педагогом танцюють, імітуючи рухи лебедя. При цьому, вихователь акцентує увагу на тому, що лебідка схожа на цифру «2», ось вона засумувала, тому що закінчилось літо (змінюється музика, діти повинні відтворити емоційний стан лебідки), аж ось закінчилася зима, вийшло ясне сонечко і наша лебідка весело змахнула крилами (знову змінюється музика, діти за допомогою засобів танцювальної виразності імітують рухи птаха). Після проведення вищезазначеної хореографічної діяльності, щоб зміцнити засвоєні знання, вихователь повинен ще раз повторити дітям той математичний матеріал, що вивчався на занятті.

Для розвитку пізнавального інтересу дошкільників, пропонуємо педагогам використати нестандартний підхід до розв'язання прикладів. Наприклад, вихователь обирає п'ятеро дітей і говорить, що 5 цуценят вирішили піти на прогулянку

(звучить музика О. Михайло «Цуцень»). Діти, виконуючи танцювальні вправи-руханки, виходять на середину кімнати. Потім до них приєдналось ще двоє кошенят (під музику А. Кривути «Мурчик М'яу» ще двоє вихованців приєднуються до гурту). Разом вони виконують нескладну танцювальну композицію. Педагог пропонує порахувати, скільки разом звірят відправилося на прогулянку?

Для того, щоб вдома у невимушеній ігровій формі розвивати і закріплювати отримані у ЗДО елементарні математичні уявлення, батькам можна порекомендувати:

1. Кожного разу, включаючи музику, разом з дітьми відплескувати ритм, рахуючи при цьому до 2, 3, 4. Потім запропонувати дитині написати відповідну цифру, розповісти, на якого казкового (лісового) героя вона схожа. Виконати разом з дитиною невеликий танок цього героя.

2. Якщо, наприклад, мама разом з донькою або сином миють посуд, спочатку можна запропонувати порахувати кількість тарілок, виконати елементарні приклади на додавання чи віднімання. Потім, включивши музику, нехай дитина уявить себе і потанцює як весела тарілочка, з часом перетвориться у сумну (чисту, брудну) тощо.

3. Для розвитку дрібної моторики, вміння класифікувати можна попросити дитину перебрати горох та квасолю у різні посудини. Потім, для формування пізнавального інтересу, мама може перевіритися в «квасолину», а дитина – в «горошину» і під музику пограти в гру «Хто кого перетанцює».

Такі види роботи, на наш погляд, позитивно впливатимуть на розширення світогляду дітей дошкільного віку і сприятимуть закріпленню базових математичних уявлень.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Аналіз соціально- історичних та педагогічних передумов становлення і розвитку сучасної дошкільної освіти, визначення форм і методів навчально-виховної роботи, дає змогу стверджувати, що сьогодні надзвичайно зросли вимоги суспільства до підготовки вихователів закладів дошкільної освіти. Передусім вектор пильної уваги педагогів-практиків спрямовано на особливості розвитку

пізнавального інтересу дошкільників. Оскільки математика є базовою наукою, на основі якої у майбутньому діти будуть мати змогу вступити до закладів вищої освіти, то її ефективне опанування, починаючи з дошкільного віку, є надзвичайно важливим. Тому, готуючи дітей до навчання в умовах Нової української школи, вихователі ЗДО повинні особливу увагу звертати на інтеграцію занять з логіко-математичного розвитку з іншими заняттями мистецького спрямування. Зокрема, досить вдалим є поєднання з різними формами хореографічно-ритмічної діяльності. Такі інтегровані заняття сприяють не тільки розвитку логічного мислення, вміння абстрагувати, виділяти основне, пізнавальної самостійності, а і формують навички танцювальної техніки, вміння вільно і невимушено координувати рухи, володіти корпусом. Також впливають на покращення емоційного стану дітей дошкільного віку та їх загального фізичного розвитку.

Перспективами подальших наукових розвідок у цьому напрямі може бути більш детальне розкриття змісту математико-хореографічних ігор та стимулювання математичної активності дітей дошкільного віку засобами хореографічно-театральної діяльності.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Брежнева О. Організуємо математичні ігри в літній період. *Методична скарбничка вихователя*. 2016. № 7. С. 29–34.
2. Василіогло Н. Математичні знахідки. Майстер-клас для педагогів. *Дитячий садок. Управління*. 2018. № 1. С. 16–17.
3. Коваленко О. Індивідуальний підхід до формування логіко-математичної компетентності дошкільників. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2016. №5. С. 44–47.
4. Лещенко М. Як малеча може полюбити математику. *Обдарована дитина*. 2005. № 2. С. 34–42.
5. Мартиненко О. Українські народні ігри в хореографічній інтерпретації або танцювально-ігрова мозаїка. *Початкова школа*. 2016. № 1. С. 39–44.
6. Методика Карла Орфа. Педагогіка і терапія: веб-сайт. URL : <https://www.pedrada.com.ua/article/2408-orf-metod-yak-pedagogka-terapu> (дата звернення 03.04.2020).
7. Смоляр Л. Математика у грі. *Вихователь-методист дошкільного закладу*. 2015. №4. С. 23–27.
8. Харченко О. Порядок потрібен скрізь. *Дошкільне виховання*. 2016. № 7. С. 28–29.
9. Чабаненко О. Формуємо логічні вміння. *Дитячий садок. Управління*. 2018. № 1. С. 18–19.
10. Шевчук А. Дитяча хореографія. *Дошкільне виховання*. 2016. № 5. С. 13–16.

REFERENCES

1. Brezhnieva, O. (2016). *Orhanizovuiemo matematychni ihry v litnii period*. [We organize math games in the summer]. Vasyliohlo, N. (2018). *Matematychni znakhidky. Maister-klas dlia pedahohiv*. [Mathematical findings. Master class for teachers].
2. Kovalenko, O. (2016). *Indyvidualnyi pidkhid do formuvannia lohiko-matematychnoi kompetentnosti doshkilnykiv*. [Individual approach to the formation of logic and mathematical competence of preschool children].
3. Leshchenko, M. (2005). *Yak malecha mozhe poliubyty matematyku*. [How a toddler can love math].
4. Martynenko, O. (2016). *Ukrainski narodni ihry v khoreohrafichnii interpretatsii abo tantsiuvalno-ihrova mozaika*. [Ukrainian folk dances in choreographic interpretation or dance and game mosaic].
5. *Metodyka Karla Orfa. Pedahohika i terapiia*. [Karl Orff Methodology. Pedagogy and therapy].
6. Smoliar, L. (2015). *Matematyka u hri*. [Math in the game].
7. Kharchenko, O. (2016). *Poriadok potriben skriz*. [The order is needed everywhere].
8. Chabanenko, O. (2018). *Formuiemo lohichni vminnia*. [We form logical skills].
9. Shevchuk, A. (2016). *Dytiacha khoreohrafiia*. [Children's choreography].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

ГРИШКО Ольга Іванівна – доцент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Наукові інтереси: теорія та методика формування елементарних математичних уявлень дошкільників.

ВІЛЬХОВА Оксана Григорівна – асистент кафедри дошкільної освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Наукові інтереси: виховання дітей дошкільного віку засобами хореографічного мистецтва.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

GRISHKO Olga Ivanivna – Associate Professor, Department of Preschool Education, Poltava National Pedagogical University named after

V. G. Korolenko.

Circle of scientific interests: theory and method of formation of elementary mathematical representations of preschool children.

VILKOVA Oksana Grigorivna – assistant at the department of preschool education of Poltava National Pedagogical University named after V. G. Korolenko.

Circle of scientific interests: upbringing of children of preschool age by means of choreographic art.

Стаття надійшла до редакції 06.07.2020 р.